

Hon vågar att komma nära med hjälp av kameran. Nu möter du henne en gång i månaden i NWT:s Helg. Filmaren Sara Broos hittar inspiration i Berlin men hjärtat och livet finns i Fryksdalen.

Om det okända

Jag ligger i solen och läser en bok. Det är stekande hett och jag känner mig febrig. Jag somnar till och drömmer osammanhängande drömmar. Jag är på en plats som jag känner igen men ändå inte. Allt är välbekant: fälten, husen, vägarna, människorna, men någonting stämmer inte. Allt är felplacerat. Husen har flyttat runt och människorna har bytt plats, familjer upplöst. Runt middagsbordet sitter en främling som ingen verkar känna. Han säger ingenting, lyssnar på oss andra och äter av maten. Men ingen vet hur han har kommit dit, vem som har släppt in honom eller varför han är där.

Ibland uppstår ögonblick av förfrämligande, när man plötsligt faller ur sig själv och den situation man befinner sig i och ser allt utifrån. Och ingenting känns verkligt. En kvinna som har stor familj berättade om hur hon en midsommarafton gick iväg en stund, lämnade sin familj och vännerna som satt samlade på deras idylliska lantställe på Gotland. Hon gick ut på ett fält, satte sig ner i det höga gräset. Vände sig om och såg hur de andra skrattade och drack, barnen lekte; en idyll. De välbekanta rösterna, sill, potatis, nubbe och allt som hör till var detsamma. Sångerna, musiken. Mannen hon varit gift med i sju år var sig lik men håret grånat, fårorna i ansiktet djupare. Barnen snart tonåringar. Hon bar samma klänning hon haft som ung. På andra sidan såg hon havet. Vågorna som slog upp mot stranden. Horisonten. När hon efter en stund gick tillbaka mot de andra och såg dem på avstånd upplevde hon en stark känsla av överklighet. Där var hennes liv. Allt det hon kände till. Men den upplevelse av vem hon var de minuter hon satt där i gräset och funderade för sig själv, tillhörde bara henne. Ett rum som ingen annan kan komma åt. Det egna rummet, där alla roller upphör. En frizon från alla roller man ständigt går in och ut ur. Det ansikte man håller uppe för världen. Och havet och vinden och fåglarna överröstade de andra ljuden.

Lyssnar på Lucinda Williams "Side of the road"
*"You wait in the car,
 On the side of the road.
 Let me go and stand awhile,
 I want to know you're there, but I want to be alone.
 If only for a minute or two,
 I want to see what it feels like to be without you.
 I want to know the touch of my own skin,
 Against the sun, against the wind."*

Jag tänker på pauserna. De stunder vi tar ett steg åt sidan. Behovet av ensamhet. För vissa kanske aldrig, för andra en nödvändighet, om än så bara för några få minuter. Ett tomrum då vi kan höra våra egna tankar. För en stund kan reflektera över vad vi själva vill, oavsett andras förväntningar eller krav.

I samband med coronapandemin har många tvingats stanna upp, på gott och ont. Plötsligt har det där tomrummet infunnit sig då man kanske kan fundera över de val man gjort, vad som betyder något. Och det okända och oförutsedda har blivit en konkret verklighet, till och med något välbekant. Skyltarna med uppmaningar om att vi ska distansera oss från varandra känns som om de alltid funnits där. Ingen lägger längre märke till främlingen vid bordet. Han smälter in i bakgrunden.

Jag hör på radion en psykolog som besvarar frågor om vilken framtid de unga som tar studenten i dag möter. Den ovisshet som råder i den tid är, då det mesta är inställt. Hon svarar lite oväntat med optimism och säger att den här krisen kommer stärka dem, med motiveringen att människor som är rustade för att hantera kriser är exakt vad som kommer behövas i framtiden. En framtid som är mer osäker än någonsin.

Ingenting är beständigt, ingenting är självklart. Det oförutsedda måste alltid spela in, trots att det aldrig går att kalkylera eller beräkna. Ibland vet vi inte vart vi är på väg, kanske för det mesta...

Ibland förändras livet på några sekunder. På väg med ett fönster nerför min smala trappa från övervåningen snubbade jag till och fönsterglaslet krossades samtidigt som jag

"Jag satt på en bänk i min trädgård, midsommardagens ljusa kväll och såg ut över fälten. En svart fjäril med vita vingpetsar, Sotmätare, som jag aldrig sett tidigare, landade på mitt finger. Den satt kvar länge och kretsade över mitt huvud, landade igen på min arm", skriver Sara Broos.

FOTO: HASSE HOLMBERG/TT

ramlade över det. En vass skärva skar djupt in i knät och jag kände hur det svartnade för ögonen. Hallgolvet såg ut som en brottsplats med blodfläckar på golvet. Flera timmar senare efter att ha sytt ihop såret på akuten i Torsby tänkte jag på vad som hade hänt om jag ramlat över hela fönstret och skärvan träffat hjärtat eller en huvudpulsåder.

Jag tänker på en biografi av författaren Lasse Berg där han beskriver hur hans dotter Linda dog i januari 2016 i en osannolik olycka. Hon föll mot en kruka som splittrades. De vassa skärvorna skar sönder hennes artärer i knät och hon förblödde i föräldrarnas lägenhet som hon såg om när de var bortresta.

Han befann sig på safariresa med hustrun Ingrid och upplevde en intensiv lyckokänsla i den sydafrikanska vildmarken. I nästa stund på hotellrummet; ett dödsbesked på telefon. En centimeter åt det ena eller andra hållet och ingenting allvarligt hade hänt.

Jag satt på en bänk i min trädgård, midsommardagens ljusa kväll och såg ut över fälten. En svart fjäril med vita vingpetsar, Sotmätare, som jag aldrig sett tidigare, landade på mitt finger. Den satt kvar länge och kretsade över mitt huvud, landade igen på min arm. Nästa dag kom jag tillbaka, samma tid, precis när solen var på väg att gå ner och fjärilen kom tillbaka. Och tredje kvällen igen. Den kröp upp på min arm och det kändes precis som om den ville mig något.

Jag är inte religiös även om jag skulle önska att jag hade en gud att tillbe. Men detta ögonblick kändes som en uppenbarelse. Samma fjäril som landade och sakta kröp upp längs min arm, såg på mig med sina svarta insektsögon. Ögon som jag läser på Wikipedia har cirka 6 000 linser. Kvällen efter kvällen återvände den till samma plats och landade på min kropp.

Precis intill bänken där jag satt står min gamla lada som funnits i över hundra år. Nu har delar av den rivits och sannerare har plockat bort eternittaket i vita skyddskläder och skyddsmask. Det livsfarliga asbestdammet har skingrats i luften, osynligt för våra ögon. Vi kan inte se allt, inte heller förutse allt. Det enda vi vet säkert är att vi en dag ska dö. Kanske hade jag oturen att ett asbestfiber fastnade i mina luftvägar när jag ovetandes om risken sågade av en platta i innertaket på ladan. Kanske fastnade coronavirus på mina fingrar när jag handlade och knappade in pinkoden. Vem vet.

Jag lyssnade på ett fint Sommar i P1 med en före detta buddhistmunk, Björn Natthiko Lindeblad som lever efter mottot; "Kanske, kanske inte". Vad vet vi egentligen? Det är inte bara coronaviruset som är osynligt för våra ögon

eller asbestfiber som om de är tunnare än tre mikrometer kan komma djupt ner i andningsvägarna och fastna i lungblåsorna och orsaka livshotande sjukdomar som kan uppträda tjugo år senare.

Allt kan inte förklaras med logik eller vetenskap. Kanske finns reinkarnation. Kanske är den svarta fjärilen någon jag en gång har känt som vill säga mig något. Det okända är något som kan göras känt. Det är ju så forskare och i vissa mån konstnärer arbetar. Men vissa saker kan vi kanske aldrig förklara, aldrig fånga.

Ögonblick av förundran när världen öppnar sig eller när man känner sig fullkomligt närvarande och levande och i synk med tiden. Inget då eller sen, bara ett nu. Sekunderna när man ser in i någons ögon och känner en stark samhörighet och kärlek, men inte förstår varför. Och hur nästa stund den andra kan kännas som en främling. Lyssnar på Bob Dylans nya och låten "I contain multitudes"; "I sleep with life and death in the same bed". Livet och döden sida vid sida. Den svarta fjärilen flög till slut vidare och fjärde kvällen dök den inte upp. Kanske kommer den tillbaka ikväll om jag sätter mig på bänken och väntar, kanske inte. Kanske är dess korta liv redan över.

